

W kierunku nordyckiego państwa

29 marca 2023

raje nordyckie podpisały porozumienie o utworzeniu wspólnej nordyckiej obrony powietrznej. Będzie to pierwszy krok do budowy wspólnych nordyckich sił zbrojnych, a w konsekwencji do utworzenia wspólnego nordyckiego państwa, którego budowa (bez zbędnego rozgłosu) trwała od dawna a obecnie wchodzi w fazę finalną.

Nordycka integracja ma 1000-letnią tradycję

Chrześcijaństwo i państwowa metoda organizacji życia społecznego do Skandynawii przyszedł z Bizancjum poprzez Polskę. Dokonało się to poprzez bizantyjską cesarzową Teofanię i jej „wychowanicę”, Świętosławę Mieszkównę, żonę i matkę nordyckich królów.

Pod koniec X wieku ludy nordyckie zorganizowały się w królestwa. Wcześniej Nordycy byli znani światu przez kilka stuleci jako Wikingowie, kupcy i rozbójnicy, którzy handlowali, grabili i podbijali ziemie, również poza regionem nordyckim. Szczególne miejsce w podbojach Wikingów zajmowała Anglia, Kaganat Chazarski nad Morzem Czarnym, Bizancjum i kraje arabskie.

Chrześcijaństwo zwyciężyło w końcu w krajach nordyckich. Dzikie podboje, pogański kult ofiar z ludzi i handel słowiańskimi niewolnikami dobiegły końca. Wikingowie stworzyli swoje państwa również poza Skandynawią; Normandię, Sycylię i Ruś.

Wojny jednak toczyły się dalej, również wojny między między królestwami Północy.

Pojawiła się potrzeba pokoju poprzez zjednoczenie. Pierwszego zjednoczenia nordyckich królestw dokonał wnuk polskiego władcy, Mieszka I, syn Świętosławy, Kanut Wielki, król Danii i król Norwegii, zdobywca (w roku 1066) i król Anglii. Nie było to jednak zjednoczenie trwałe.

Trwalsza Unia kalmarska od 1397 do 1521 w sposób mocniejszy zjednoczyła królestwa nordyckie. Królowa Małgorzata I była regentką w Norwegii i Danii, a w 1389 roku została wybrana również na regentkę w Szwecji.

Krewny Małgorzaty, Eryk Pomorski, został koronowany na króla nordyckiego w Kalmarze 17 czerwca 1397 r. Unia Kalmarska funkcjonowała w praktyce do roku 1521, kiedy to Gustaw Waza został wybrany na króla szwedzkiego.

Dwa Królestwa

Przez następne 300 lat kraje nordyckie były podzielone na dwa królestwa. Królestwo Szwedzkie obejmowało też Finlandię, a potem również szereg innych obszarów po naszej stronie Morza Bałtyckiego. Duńskie królestwo obejmowało Norwegię, Islandię, Grenlandię i Wyspy Owcze. Oba królestwa walczyły ze sobą w wielu wojnach.

Na początku silniejsza była monarchia duńska, ale podczas wojny trzydziestoletniej w XVII wieku przewagę uzyskało szwedzkie królestwo Wazów. Wojna Północna na początku XVIII wieku spowodowała osłabienie mocarstwowej Szwecji. To Rosja i wyrosłe jak rak na ciele Rzeczypospolitej Prusy stały się nowymi mocarstwami nad Bałtykiem.

Wraz z wojnami napoleońskimi nadeszły zmiany w regionie Północy. Rosja po pokonaniu Napoleona dostała Finlandię. Rosyjski car został wielkim księciem Finlandii. Dania musiała scedować Norwegię na rzecz Szwecji na mocy pokoju w Kilonii. Norwegia weszła w unię ze Szwecją od 1814 do 1905 roku.

Unia walutowa

Szwecja, Dania i Norwegia utworzyły już w 1875 roku skandynawską unię walutową, która formalnie trwała do 1924 roku. W praktyce została zniesiona podczas I wojny światowej. Wtedy już nordycka jednostka monetarna – korona w poszczególnych krajach nie miała już tej samej wartości w stosunku do złota.

W roku 1905 zakończyła się unia między Szwecją i Norwegią i Norwegia uzyskała niepodległość. Finlandia, skutkiem rewolucji w Rosji, uzyskała niepodległość 6 grudnia 1917 r. W roku następnym również Islandia uzyskała spory stopień autonomii, ale do roku 1944 Islandia pozostawała częścią Królestwa Danii.

Między Szwecją a Finlandią toczył się konflikt o Wyspy Alandzkie. Liga Narodów przyznała Wyspy Alandzkie Finlandii. Już pod koniec XIX wieku istniała nordycka współpraca na poziomie oddolnym między wieloma organizacjami. Współpraca między społeczeństwami nadal jest podstawą formalnej współpracy państw nordyckich.

Stowarzyszenie Nordyckie zostało założone w Danii, Norwegii i Szwecji w 1919 r., a następnie w Islandii w 1922 r. i w Finlandii w 1924 r. Od tamtego czasu stowarzyszenie jest siłą napędową zacieśniania współpracy nordyckiej. Konkretnym przykładem współpracy są miasta partnerskie. W 1939 roku Thisted w Danii jako pierwsze miasto nawiązało połączenie z Uddevalla w Szwecji, po czym nastąpiła współpraca między szeregiem innych miast.

Socjaldemokraci jednoczą kraje nordyckie

Nordyccy socjaldemokraci i pokrewne im związki zawodowe zorganizowały się już przed drugą wojną światową w Komitecie współpracy SAMAK. Na pierwszym powojennym spotkaniu SAMAK-u w

lipcu 1945 r. w Sztokholmie wśród obecnych na szczycie polityków zapanowała zgoda na rzecz tworzenia wspólnej polityki nordyckiej w wielu dziedzinach.

Szwedzki minister spraw zagranicznych Östen Undén zaproponował w maju 1948 r. utworzenie skandynawskiej federacji obronnej. Jednak negocjacje w sprawie unii obronnej załamały się na początku 1949 roku. Norwegia i Szwecja były zbyt daleko od siebie.

NATO i Rada Nordycka

Dania, Islandia i Norwegia zdecydowały się przystąpić do NATO, podczas gdy Szwecja trzymała się neutralności. Proces nordyckiej integracji trwał jednak dalej. Rada Nordycka została utworzona w 1952 roku przez Danię, Islandię, Norwegię i Szwecję. Finlandia, która w tamtym czasie znajdowała się pod silnym wpływem sąsiedztwa ze Związkiem Radzieckim, dołączyła dopiero w 1955 r., kiedy nowy przywódca Chruszczow ogłosił odwilż w zimnej wojnie.

W latach pięćdziesiątych istniały plany stworzenia nordyckiej strefy wolnego handlu i nordyckiej unii celnej, ale zakończyło się to decyzją Szwecji, Norwegii i Danii o przystąpieniu do organizacji wolnego handlu EFTA od 1960 r. Finlandia przystąpiła do EFTA w 1961 r. Islandia została członkiem EFTA w 1970 r. i przez krótki czas wszystkie kraje nordyckie były częścią tej samej strefy wolnego handlu.

EWG

W lipcu 1961 r. Wielka Brytania zdecydowała się wystąpić o członkostwo w EWG. W tym okresie o członkostwo ubiegały się również Dania i Norwegia. Kwestia członkostwa w EWG została zablokowana przez sprzeciw prezydenta de Gaulle'a wobec sprowadzenia Wielkiej Brytanii. Negocjacje w sprawie przyjęcia zostały wstrzymane w styczniu 1963 roku.

Wraz ze zmieniającą się sytuacją przyspieszono dążenie do stałego traktatu o współpracy nordyckiej. Został on ostatecznie przyjęty w Helsinkach 23 marca 1962 r. i dlatego ta „Konstytucja Nordycka” nosi nazwę Porozumienia Helsińskiego.

Od 1968 do początku 1970 r. toczyły się intensywne negocjacje o nordyckiej współpracy gospodarczej w ramach tzw. Nordeku. To utknęło w martwym punkcie, ponieważ Finlandia uważała, że nie może uczestniczyć ze względu na bliskie stosunki ze Związkiem Radzieckim. Ta porażka doprowadziła jednak do kolejnej inicjatywy: w 1971 r. powołano Nordycką Radę Ministrów.

Od 1 stycznia 1973 r. w EWG członkiem był jeden kraj nordycki, mianowicie Dania, podczas gdy pozostałe cztery znajdowały się poza nią. Nordycka Rada Ministrów została powołana właśnie w celu podtrzymania współpracy nordyckiej w tej trudnej sytuacji. Od lat 70. intensyfikowano unifikację systemów prawnych, podatkowych, standardów technicznych, współpracę policji, szkolnictwa, transportu, telekomunikacji etc. krajów nordyckich.

Anker Jørgensen, który przez większość czasu do 1982 roku był premierem Danii, napisał w posłowie do publikacji swoich pamiętników z okresu premiera, że „Dania nie zapomniała o współpracy nordyckiej ze względu na europejską: „Wręcz przeciwnie, staraliśmy się, tak jak chciały tego inne kraje nordyckie, być budowniczym mostów między Skandynawią a Europą”.

W lipcu i sierpniu 1975 r. Finlandia była gospodarzem ważnej Konferencji OBWE w sprawie Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie. Tamtejsze decyzje od razu odebrano chyba w większości tylko jako «miłe słowa», ale rozdział o prawach człowieka, sformułowany w Deklaracji Helsińskiej, pomógł zasiać „ziarno wolności” w Europie Wschodniej.

Upadek komunizmu i zburzenie muru berlińskiego 9 listopada

1989 r. zasadniczo zmienił mapę polityczną północnej Europy. Pod koniec 1989 roku w Polsce i NRD wprowadzono demokrację. W 1990 roku ta ostatnia została ponownie połączona z Niemcami Zachodnimi. W 1991 roku rozpadł się Związek Radziecki.

Jeszcze wcześniej kraje bałtyckie próbowały zaznaczyć większą niepodległość, ale teraz zostały przywrócone jako niepodległe państwa, którymi były w okresie międzywojennym. W roku 1986 organizowałem konferencję historyczno-informacyjną w Oslo o krajach bałtyckich. Kraje nordyckie faktycznie nawiązały kontakt już przed uzyskaniem niepodległości, między innymi w celu utworzenia biur informacyjnych Nordyckiej Rady Ministrów w trzech krajach.

W 1994 r. w Finlandii, Norwegii i Szwecji odbyły się referenda w sprawie członkostwa w UE. Wyborcy w Finlandii i Szwecji zdecydowali się powiedzieć „tak”, podczas gdy większość norweskich wyborców po raz drugi głosowała „nie”. Szwecja i Finlandia wraz z Austrią stały się członkami UE od 1 stycznia 1995 r.

W październiku 1999 r. pięć krajów nordyckich zainauguowało wspólny kompleks ambasad w Berlinie, który ponownie stał się stolicą Niemiec. Wraz z przeprowadzką z Bonn, blisko granicy z Francją, środek ciężkości w Niemczech przesunął się na północny wschód.

W 2007 r. w Bundestagu w Berlinie odbyła się zatem doroczna Konferencja Parlamentarna Morza Bałtyckiego, BSPC, w której Rada Nordycka jest szczególnie aktywna od pierwszej konferencji w styczniu 1991 r. – pół roku przed rozpadem Związku Radzieckiego.

Cały region Morza Bałtyckiego, z wyjątkiem rosyjskich obszarów wokół Sankt Petersburga i Kaliningradu, jest teraz częścią UE. Kontakty nordycko-bałtyckie są nadal szczególnie bliskie, ale przyszłość pokaże, gdzie rozwinie się współpraca nordycka.

Porozumienie wojskowe pierwszym krokiem do unii

Porozumienie wojskowe między Norwegią, Szwecją, Danią i Finlandią powstaje nie tylko w wyniku postrzegania przez te kraje zwiększonego zagrożenia ze strony Rosji. Według duńskiego szefa obrony powietrznej Jana Dama inicjatywa ta ma związek z rosyjską inwazją na Ukrainę w lutym ubiegłego roku.

– Naszą połączoną flotę można porównać do floty dużego państwa europejskiego – powiedział w piątek agencji informacyjnej Reuters. Umowa została podpisana w marcu 2023 w amerykańskiej bazie lotniczej Ramstein w Niemczech przez szefów obrony powietrznej z czterech krajów nordyckich, w tym Rolfa Follanda, szefa norweskich sił powietrznych.

Obecny był także szef obrony powietrznej NATO generał James B. Hecker, który jest jednocześnie dowódcą sił obrony powietrznej USA w Europie.

Nordyckie mocarstwo

Państwa nordyckie rozumieją, że nadchodzące nowe czasy tworzą zagrożenie dla bezpieczeństwa i dobrobytu ich społeczeństw. Istotne też jest zachowanie tożsamości kulturowej.

Budowa państwa nordyckiego to metoda na znalezienie własnej drogi w zglobalizowanym, ale jednocześnie skonfliktowanym świecie, to metoda szukania politycznej równowagi pomiędzy tracącą swoją hegemonistyczną pozycję Ameryką, Unią Europejską, coraz bardziej zdominowaną przez Niemcy, słabnącą Rosją i wyrastającymi na nowego hegemoną w świecie Chinami.

Autorstwo: Bogdan Kulas

Źródło: [MyslPolska.info](https://myślPolska.info)